

100 ЛИЧНОСТИ

Хората, променили света

Илизира всеки вторник
3,50 лв.

13



ЧЕ ГЕВАРА

DEAGOSTINI

100 ЛИЧНОСТИ

Хората, променили света

Че Гевара

Брой 13

ВЪВЕДЕНИЕ

4

ЖИВОТ И ДЕЙНОСТ

6

Краткият, но ярък живот на пламения революционер

Дух на авантюрист, роден от борбата с болестта

Пътешествията на скитника

"Раждането" на революционера

Отхвърляне на диктатурата

Конфликт в рамките на новото правителство

Ядрената криза

Южна Америка е обхваната от ентузиазъм

ВАЖНИ СЪБИТИЯ

20

Борба срещу добре подготвен и снабден с най-модерно оръжие враг

СЪВРЕМЕННИЦИ

24

Амбициозните борци за свобода от Южна Америка

ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ВЛИЯНИЕ

28

Легендарният революционер – духът на протеста, който стига и до най-отдалечените кътчета на света

За вашето по-добро обслужване търсете изданието винаги в един и същ търговски обект и уведомявайте продавача за намерението си да закупите евентуално и следващите броеве. За всякаква информация, справки, замяна на екземпляри или поръчки на предишни броеве, потърсете ни на телефон (02 489 95 53) или ни изпратете e-mail на адрес info@deagostini.bg.

Обслужване на клиенти: понеделник – петък, 10:00 – 15:00 ч.

За да получите стари броеве по пощата, първо се обадете на телефон (02) 489 95 53, след което преведете необходимата сума по сметка:

Алфа Банк

IBAN: BG39CRBA 9898 1001 0718 50

BIC: CRBAGSF

Кеар Дайрект ЕООД

При получаване на стари броеве по куриер заплащането става в момента на получаването.

Седмично издание

ИЗДАТЕЛСКА КОМПАНИЯ: ДЕ АГОСТИНИ ХЕЛАС ООД
(DE AGOSTINI HELLAS SRL)

СТРАНА НА ПРОИЗХОД: ГЪРЦИЯ

ИЗДАТЕЛ: ПЕТРОС КАПИСТОС

ИКОНОМИЧЕСКИ ДИРЕКТОР: ФОТИС ФОТИУ

МЕНИДЖЪР НА РЕДАКТИРАНЕ И ПРОИЗВОДСТВО:

ВИРДЖИНИЯ КУТРУБАС

АДРЕС: ВУЛАГМЕНИС 44-46, 166 73 АТИНА

(VULAGMENIS 44-46, 166 73 ATHENS)

МЕНИДЖЪР МАРКЕТИНГ: МИХАЛИС КУЦУКОС

МЕНИДЖЪР НА ИЗДАНИЕТО: НАСИТА КОРТЕСА

ПРОИЗВОДСТВЕН КООРДИНАТОР:

КАРОЛИНА ПУЛИДУ

МЕНИДЖЪР ДИСТРИБУЦИЯ: ЕВИ БОЗА

МЕНИДЖЪР ЛОГИСТИКА И ОПЕРАЦИИ:

ДИМИТРИС ПАСКАЛИДИС

КООРДИНАТОР ЛОГИСТИКА И ОПЕРАЦИИ: АНТОНИС ЛЮМИС

СПЕЦИАЛНА АДАПТАЦИЯ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК:

ГИГА ДЖОРДЖ ЕООД (GIGA GEORGE EOOD)

РЕДАКЦИЯ И КОРЕКЦИЯ: РАЛИЦА ПАНАЛОТОВА

ПЕЧАТ И ПОДВЪРЖВАНЕ: HAIDEMENOS S.A.

ДИРЕКТОР НА ПЕЧАТНИЦАТА: МАКИС КОТОПОЛОС

ВНОСИТЕЛ: АТИКА МЕДИЯ БЪЛГАРИЯ ООД

© 2008 DE AGOSTINI HELLAS

© 2003 К.К. DE AGOSTINI JAPAN

ISSN: 1791-4256

Снимки: Uniphoto Press, De Agostini Picture Library

Цена на броевете:

Цена на първия брой: 1,50 лв.

Цена на втория брой и на всички следващи броеве: 3,50 лв.

Всички текстове са защитени с авторски права. Забранено е възпроизвеждането, сканирането, предаването или използването на материалите с търговска цел под каквато и да е форма без писменото съгласие на редактора.



Скъпи приятели,

В следващите броеве ще разберете кога можете да очаквате оставалите пагини за съхранение на поредицата "100 личности".

Цена на пагиката: 5,90 лв.

За да получите по-добро обслужване, поръчайте всеки брой на поредицата от един и същ търговски пункт и информирайте продавача за намерението си да купувате следващите броеве.

Издателят си запазва правото да променя реда на издаване на поредицата, както и правото на избор на имената, които ще се представят.

Посетете сайта на Де Агостини
www.deagostini.bg



Че Гевара
(Che Guevara)

1928–1967

„В това, което правя, няма нищо забележително,
но все пак то е необходимо.“

Че Гевара

Какъв е животът на Ернесто Гевара?

ВЪВЕДЕНИЕ

ЛАТИНСКА АМЕРИКА – континентът, който Колумб открива, е завладян и опустошен от испанците, а по-късно потискан и угнетяван от съвременния американски империализъм, което е причина за дългогодишните страдания на местните хора.

И все пак малката държава Куба преживява изгрева на една революция, която шокира света. Тя започва с една група от сто мъже, чиито действия довеждат до свалянето на авторитарното правителство, а по-късно и до решителен отпор на няколко външни интервенции, опитващи се да сложат край на революцията.

Че Гевара

Когато напрежението между Съединените щати и Русия нараства и много от страните, въввлечени в техните взаимоотношения, затаяват дъх, Гевара ожесточено критикува провала на двете световни суперсили да се справят с това успешно. По-късно, за да осъществи своята цел за световна революция, той изоставя всичко и се връща към партизанската борба, посрещайки смъртта си сред джунглата като обикновен войник.

И така, какъв е животът на Гевара?

ХРОНОЛОГИЧНА ТАБЛИЦА

1492		Колумб открива Америка.
1521		Кортес завладява Империята на ацтеките.
1532		Писаро завладява Империята на инките.
1816		Аржентина обявява своята независимост.
1902		Куба става независима.
1910		Мексиканската революция.
1914		Избухва Първата световна война.
1917		Начало на Руската революция.
1928		На 14 юни в Аржентина се ражда Гевара.
1939		Започва Втората световна война.
1949		Създадена е Китайската народна република.
1950		Започва войната в Корея.
1951		Първата обиколка на Гевара из Южна Америка.
1952		Генерал Батиста идва на власт.
1953		Втората обиколка на Гевара из континента.
1954		Комунизмът е забранен в Съединените щати.
1955		Гевара се жени за Хилда Гадеа. Запознава се с Кастро.
1956		Партизаните дебаркират в Куба. Започва Кубинската революция.
1959		Батиста е изгонен. В Куба е установен нов режим.
1961		Опит на кубинската емиграция да завладее Куба.
1962		Кубинската ракетна криза.
1963		Кенеди е убит в Далас.
1964		Речта на Гевара пред Обединените нации.
1965		Започва войната във Виетнам. Гевара изчезва.
1967		Гевара умира на 9 октомври в Боливия.
1975		Край на войната във Виетнам.
1979		Съветската инвазия в Афганистан.
1982		Войната за Фолклендските острови.
1991		Разпадането на Съветския съюз.

Краткият, но ярък живот на пламенния революционер

Гевара е роден в Аржентина и има щастливо детство, но е измъчван от хроничното си страдание от астма. Той предприема две обиколки на целия континент, за да проучи стандарта на живот на южноамериканците. Решен да се бори за тяхното спасение дори с цената на собствения си живот, той е начело на отрядите по време на Кубинската революция. След революцията неговите позиции укрепват и Гевара е в състояние да се противопостави както на американския, така и на съветския империализъм. Нека да разгледаме по-внимателно живота на тази толкова противоречива героична личност, която напуска този свят на 39-годишна възраст.

Дух на авантюрист, роден от борбата с болестта

Обкръжен от любов в детството си

ЕРНЕСТО ГЕВАРА, повече известен като Че Гевара или Ел Че, е роден на 14 юни 1928 г. в Аржентина. Това бележи началото на един живот, който вдъхновява раждането на революции из цяла Южна Америка.

Баща му Ернесто Гевара Линч е предприемач на свободна практика и притежава няколко вида дребен бизнес. В началото семейство Гевара е изпратено от Испания в Перу, след завладяването на страната от испанците, за да управлява голяма ферма. Но това се случва много преди поколението на Линч, по чието време от фермата не остава и следа. Майката на Гевара Силия де ла Серна и Лоса не произхожда от заможна фамилия, но е известна сред приятелите си с либералното си и напредничаво поведение. Тя си позволява да седи с кръстосани крака и подстригва косата си късо, което е абсолютно неприемливо за една жена по онова време. Докато семейната двойка е на бизнес пътуване, бременната Силия внезапно получава родилни болки и веднага е отведена в една местна болница, където ражда Ернесто. Може би това е поличба за бъдещата му съдба на авантюрист и бунтар.

Семейство Гевара винаги проявяват афинитет към пътуванията. Щом Линч Гевара започва някакъв бизнес, той изведнъж насочва интереса си към нещо друго, събира семейството и багажа си и тръгва. Скоро след раждането на Ернесто семейството се премества в провинция Миссионес (Аржентина), близо до границата с Бразилия, където бащата има ранчо. Скоро след това в района се появяват бандити и семейство Гевара е при-

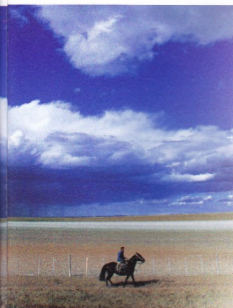
нудено отново да се премести. Те заминават за Буенос Айрес (столицата на Аржентина), където Линч е нает като агент във фирма за недвижими имоти. Но и този път не минава дълго време, преди да го обземе скука и досада – отново се премества в район близо до границата с Парагвай (на река Парана), където бащата става управител на корабостроителница. Семейство Гевара често сменят своето местопребиване и никога не се установяват някъде. За Че и без това е трудно да посещава училищия заради астмата, така че многобройните местения не представляват голям проблем. Родителите му се грижат всеотдайно за него. Баща му го държи на ръце, докато заспи, за да предотврати астматичния пристъп, а майка му го обучава да чете и да пише. Че има по-малки брат и сестра, които се прибират рано от училище, за да помагат на болния си брат и да му покажат написаното в клас. Така Гевара получава своето образование.



▲ Гевара на 4 години. Той е болново дете, но неговото любящо семейство му осигурява щастливо детство.

Съвременният център на Буенос Айрес. Паметникът на площада е построен през 1936 г. в чест на четирисотната годишнина.





▲ Районът Панпа в Северна Аржентина, който Че обикаля и проучва с велосипеда си.

▼ Че като бебе с родителите си.



Когато лекарят им препоръчва да се преместят в провинцията, където въздухът е по-чист, семейството за пореден път опакова багажа си и се отправя към Кордоба. Преместването и помощта на близките му водят до явно подобрение на здравето на Че, така че той най-после е в състояние да започне да се занимава със спорт. По-късно през 1941 г. започва и училище, тъй като семейството му решава да се върне в Буенос Айрес. Като ученик Че получава изключително добри оценки, особено по математика и природни науки, което му позволява да продължи обучението си като студент по медицина в университета. Той обича да кара велосипеда си и често ходи на разходки, изучавайки района Панпа – обширна равнинна територия в Северна Аржентина.

Времето на “странствания си”

През 1947 г. Гевара се записва в медицинското училище в Буенос Айрес, където наред със задължителните предмети изучава литература, философия, психология и други науки, показвайки особен интерес към социалната философия. По онова време Че винаги държи до леглото си “Откриването на Индия” от Джавахарлар Неру и е дълбоко впечатлен.

По-късно, по лекарско предписание, той постъпва във флота и пътува край бреговете на Южна Америка, пренасяйки стоки и продавайки обувки втора употреба. Интересът му към социалните науки расте не толкова заради парите, от които той особено не се нуждае, колкото заради придобития опит. Може би Гевара наследява този свободен дух от майка си, тъй като сърцето му бие неударно и той не може да потисне чисто интелектуалното си любопитство към събитията и нещата, които го заобикалят. Вероятно това е и причината да си спечели репутацията на аванто-

рист. И макар Гевара от време на време да посещава партита и забави, нещо напълно естествено за човека на неговата възраст, това се случва рядко, тъй като сърцето му го тегли към непланирани и безразсъдни забавления.

Това се отнася и за любовния му живот. През 1950 г. той се влюбва в момиче, с което се запознава на сватбата на свой приятел. Тя се казва Чичина и има красиви големи очи и дълги коси. Негов братовчед си спомня по-късно, че това е “любов от пръв поглед”.

За любовта им обаче съществува една голяма пречка – техните семейства принадлежат към различни социални кръгове. Семейството на Гевара не е бедно, но трудно може да се отнесе към средната класа по отношение на социално положение и богатство. Към Чичина обаче, която произхожда от богата и известна фамилия, често се отнасят като към “Принцесата”. Роднините на младата жена не си правят труда да скрият презрителното си отношение към влюбения мъж, когато той се появява в нейния дом с раздърпана вратовръзка. Но нищо не може да го извади от равновесие, дори и подигравките им заради мръсната му найлонова риза, и той дори влиза под душа напълно облечен в знак на протест.

В този период от живота си Гевара прави няколко открития. Той се опитва да намери оригинален инсектицид, който нарича “Калоне”, и проба да го направи в собствения си гараж, работейки с изключително токсични вещества с голи ръце. За съжаление крайният продукт мирише толкова отвратително, че това го прави напълно неизползваем.

Но мечтите на Че са доста по-големи. Той иска да обиколи целия континент и дори казва на Чичина, че техният меден месец трябва да представлява точно такава обиколка. Южна Америка е 160 пъти по-голяма от България, покрита основно с джунгли и пустини, и едва ли би могло да се пресече лесно от край до край, но дръзката природа на младия мъж го подтиква да осъществи мечтата си.



Лични моменти

ПОЧИТАТЕЛ НА СПОРТА ОТ РАННОТО СИ ДЕТСТВО

Гевара е страстен привърженик на спорта. Хроничната астма, от която страда в детството си, не му позволява да посещава училище, но щом състоянието му се подобрява, той прекарва по-голяма част от времето си, занимавайки се със спорт. При това практикува различни спортове с необичайна интензивност.

Той започва с пинг-понг, а след това си прави своя собствена тенис маса, за да се упражнява. В резултат на това се класира втора на регионално състезание.

Футболните му умения са дори по-добри, защото този спорт е изключително популярен в Южна Америка и Гевара играе много футбол в детството си. Тъй като заради астмата си няма възможност да тича дълго, Че трябва да се задоволи с това да е вратар.

Пушката, която получава от баща си, е при-

чина да усъвършенства уменията си на стрелец и в добавка на всичко това той взема участие и в шампионата по овчарски скок. Но независимо от спортните му прояви, с него винаги е инхалаторът в случай на астматична криза.

Тъй като не обича да губи, Гевара започва да практикува контактни спортове. В университета той се включва в отбора по ръбги, независимо че лекарят му го предупреждава за опасността от сърдечен пристъп. Той напълно игнорира това и отговаря: “Няма да се откажа от ръбгито, дори това да ми струва живота”. На баща му не му остава нищо друго, освен да му позволи да играе, но ангажира един от съотборниците на сина си да го държи под око по време на играта с приготвен инхалатор. По-късно Гевара става редактор в едно списание за ръбги.



▲ Гевара на футболен мач в Бразили. Той е горещ почитател на всички спортове.



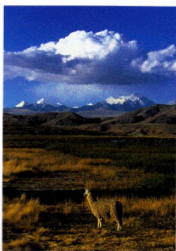
Пътешествията на скитника

Мечтата на живота му – да прекоси континента

Мечтата му да прекоси континента оказва поразително влияние върху разкриването на истинската същност на Че. Тя започва от един разговор с неговия бивш съученик от гимназията Гранадо, който вече е получил дипломата си по медицина. "Трябва да се качим на Подероса и да отпътуваме за Северна Америка" – предлага Че. Подероса (Мощната) е името, което Гранадо дава на 500-кубиковия си мотоциклет. Гранадо приема идеята с изненада, но скоро е увлечен от нея. Така че двамата се отправят на това пътешествие с почти налудничавата идея да прекосят целия континент. През декември 1951 г., сбогувайки се с Чичина и семейството си, Гевара тръгва на път. Че и Гранадо първо потеглят към Сантяго де Чили, а след това към високите плата на Андите. Тъй като нямат богати приятели в районите, през които преминават, те нощуват в полицейски участъци, в сградите на пожарната, във ферми и в болници, а когато остане без пари, плащат сметките си, работейки. Веднъж например трябва да измият палубата на кораб, който ги превозва през реката, а друг път да помогнат на едно семейство да пренесе багажа си. Подероса не понася дългото пътешествие и лошите пътища и двамата решават да продадат мотоциклета за старо желязо, а Гранадо да продължават пътуването си на автостоп. Те нямат никакво наме-

рение да се връщат, преди да достигнат крайната си цел. Гевара непрекъснато получава астматични пристъпи, но дори и за секунда не помисля да се откаже от пътуването или да отиде на лекар.

Когато пристигат в Перу, те посещават руините в града на инките и Гевара не може да съдържи удивлението си, виждайки постройките на Мачу Пикчу. В съзнанието си той вижда испанските конквистадори, които унищожават инките. Една от многото негови радикални идеи, отразени в личния му бележник, съдържа следната мисъл: "Хора от Южна Америка, отмъстете за несправедливостта в миналото". Приятелите прекарват един месец на Мачу Пикчу, издържайки се от работата си в една медицинска клиника за бедни, и след това продължават пътешествието си. Следващата им спирка са джунглите на Амазонка. Двамата пътуват по реката с лодка, а понякога дори с импровизирани салове, и накрая пристигат в Колумбия, където припечелват пари, работейки като треньори по футбол. Смята се, че Гевара е "гениален вратар". По това време страната се управлява от диктатор и двамата често са арестувани и унижавани без особени причини. Разгневени от това, те напускат Колумбия и заминават за Венецуела, където Гранадо си намира постоянна работа и решава да преустанови пътешествието. Гевара, от своя страна, неудовлетворен от пътуването, се възползва от нелегален полет на самолет, превозващ състезателни коне в Северна Америка, и най-после се завръща в Аржентина. Тяхното приключение продължава осем месеца.



▲ Андите. Тъй като мотоциклетът Подероса не е пригоден за лошите пътища, в крайна сметка е продаден за старо желязо, а двамата приятели нямат друг избор, освен да продължат своето пътешествие на автостоп.



▲ Франсиско Писаро. Свс своите 300 войници той заминава за Южна Америка, за да намери злато, и унищожават цивилизацията на инките в Андите.



▲ Руините на Мачу Пикчу в Перу. Този каменен град е построен на височина 2 400 м, снабден с изключително модерна система за напояване.



Библиотека на спомените

ИНДИАНСКИТЕ РУИНИ

Когато Колумб открива Американския континент, в Латинска Америка вече съществуват няколко цивилизации, най-процветващите сред които са тези на инките в Андите, на майте в Мексико и на ацтеките, обитавачи територията на днешния Мексико Сити.

Всички тези цивилизации възникват след каменната ера, но никоя от тях не е толкова развита, колкото европейската. Все пак те имат доста напредничави познания в областта на математиката, медицината и астрономията и са много опитни в областта на строителството. Ето защо мнозина са изумени при вида на това, което остава от тези цивилизации. Подобно

доказателство е и Мачу Пикчу. Все още не е известно кой започва да се построи този град толкова високо в планината и как е възможно да се качи целият строителен материал на тези скали. Друго смайващо откритие са огромните рисунки на платото Наска. Народът, който живее тук, е предшественик на инките, но авторите на тези рисунки и досега са загадка.

Мнозина се изумяват и от магията на майте, от техния религиозен център Теотикуанкан в Мексико, както и от много други доказателства за съществуването на тези древни цивилизации.





Аргентинският президент Перон. Независимо че е диктатор, той е харесван от народа и създава особена политическа система, наречена Перонизъм. Перон е един от най-значимите политици в Аржентина.

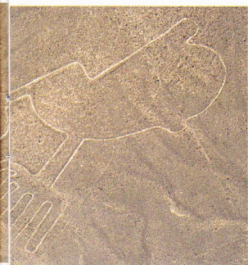
Тези пътувания засилват интереса му към културата и историята на народите от Южна Америка, към цивилизациите, създадени от техните предци и изпепелени и унищожени от европейците; към авторитарните режими, управляващи в цяла Южна Америка по това време, нарушаващи правото на свобода на хората и принуждаващи ги да живеят на ръба на оцеляването. Това са само някои от разсъжденията му, предизвикани от преживяванията им по време на тяхното пътешествие през континента, които до голяма степен определят неговата личност. След завръщането си в Буенос Айрес той записва в дневника си: "Предисият Гевара е мъртъв. Това пътуване предизвика у мен поразителна промяна, много по-голяма, отколкото можех да си представя". Неукротимият му дух сега разкрива своя особен афинитет към политиката и както е отбелязано в дневника му: "Мисията ми на тази земя е свързана с хората".

страната е сцена на първите прояви на диктатурата на Хуан Доминго Перон, която потиска народа. Това е и една от причините да охладне любовта на Гевара към отечеството му. Той скъсва и със своята любима Чичина, имайки необяснимото чувство, че му е отредено нещо много по-важно от това да води просто един спокоен живот. Очаква го някаква специална мисия, макар че няма представа каква е тя, и за да я открие, той отново се отправя на пътешествие из континента.

През юни 1953 г. Гевара получава дипломата си по медицина и веднага напуска Аржентина. Тъй като на практика няма никакви пари, очевидно е, че води скитнически живот. Този път неговата крайна цел е Венецуела, където живее приятелят му Гранато. Той планира най-напред да се срещнат и след това да продължат пътешествието заедно. Този път неговото решение да пътува се подчертава и от факта, че той е готов да напусне Аржентина веднъж завинаги.

Първите революционни идеи

След завръщането си от пътешествието Гевара енергично се заема със своето образование. Той отделя специално внимание на проказата, алергиите, физиологията, психологията и т.н. За разлика от преди, сега той направи и пристрастен към ученето, за удивление на колегите му. Независимо от всичко това причината за неговото старание не е да стане лекар, а просто да завърши образованието си. С други думи той вече решава, че ще посвети живота си на нещо друго. Че не изпитва особена привързаност към Аржентина и гледа на нея като на огромна селска провинция. По това време



▲ Огромна рисунка в пустинята Наска. Интересното е, че фигурите, изобразени там, не могат да се забележат от земята.

► Река Амазонка. Напускайки Перу, Гевара и Гранато пътуват по реката до Еквадор. Заобиколена от непроходими джунгли и планини, реката е единствената транспортна връзка между двете страни.

“Раждането” на революционера

На път за Мексико след края на пътешествието

ГЕВАРА И ГРАНАДО се отправят към Венецуела през Андите. Те случайно стават свидетели на поредица селски бунтове в Боливия и Перу, които са жестоко потушени от властите.

По това време демокрацията в Южна Америка е твърде млада и повечето страни са под властта на диктатори, които използват националната армия като частна милиция, за да потискат опонентите си. Измъчвани и угнетявани от непосилните данъци, много южноамериканци живеят бедно. Протестите им бързо са потушавани от армията, а диктатурата става още по-жестока. Освен това много от развитите страни, като Съединените щати, подкрепят тези режими в замяна на определени икономически привилегии.

Друга причина за все по-тежките условия на живот се крие във факта, че хората нямат никаква форма на организация или групова идеология, обединяваща ги в подкрепа на определена кауза като протест срещу правителството. Страдайки от нанасяните им едно след друго поражения, те често загубват желанието си за борба. В много от страните населението става все



▲ Батиста първоначално е избран за президент, но когато мандатът му изтича, той използва армията, за да предизвика бунт и да се обяви за държавен глава.

по-безропотно. Като обикновен свидетел, Гевара изпитва дълбока симпатия към работниците и селяните, които са жертви на този гнет.

В Еквадор той се запознава с трима аржентински студенти, от които разбира, че “Гватемала е място на истинска демокрация”, и веднага заминава за тази наистина чудесна страна. По това време Гватемала се управлява от социалистическо правителство и протестите срещу предприетите аграрни реформи не са потушени, а се правят усилия да се намали пропастта между бедни и богати. Освен това свободата на словото е повече от една обикновена идея. Гевара стига до извода, че това е “най-свободната страна в Централна Америка”. Тук той се запознава с много хора, а сред тях и с Хилда Гадея, която предлага на него и на приятелите му място, където да отседнат. Хилда

е прогонена от военната хунта от родното си Перу. Докато е в изгнание, тя прочита няколко книги на автори като Мао Дзедун и Маркс и веднага е увлечена от революционните идеи на Гевара. Че се запознава и с много изгнаници от Куба. По това време Куба се управлява от военния президент Батиста. Той идва на власт след преврат, сваляйки младата демокрация, и установява контрол върху всички национални богатства и ресурси. Истински параноик, Батиста постоянно следи своите граждани, превръщайки Куба в затвор.

Но населението не приема без съпротива подобно развитие на събитията. Протестиращите се обединяват под командването на млади водачи, които призовават към всеобщо въстание, но успехът им е ограничен и кратък, независимо че успяват до известна степен да приобщиат и част от съставта на националната армия към своето дело. Подобни истории са потресавачи за Гевара – има ли някой, готов на саможертва за кубинския



Ключова личност

ХИЛДА И АЛЕИДА

Гевара се жени два пъти, като съпругите му са абсолютно различни по манталитет жени. Хилда, първата му съпруга, е изключително сериозна. От нея той научава много за марксизма и любовта му търпи развитие във времето. Въпреки заплахите му Хилда отхвърля много негови предложения за брак. Когато най-после тя приема, те се оженват, но като че ли отделят много повече време на ожесточени интелектуални спорове, отколкото на любовта



▲ Гевара, шофьорки до Алеида (неговата втора съпруга).

си. Тъй като Гевара е с няколко години по-млад от Хилда, се приема, че той до известна степен е зависим от нея.

Тя е идеалната съпруга, но не след дълго те се разделят, когато Гевара решава да замине за Куба. След края на революцията двамата се събират отново, но Че вече е започнал връзката си с Алеида. През май 1959 г. той се развежда с Хилда и месец по-късно се жени за Алеида.

Новата му съпруга е партизанка, която изпълнява функциите на адютант и следва фанатично заповедите на командирата си през цялото време. Знае се много малко за личния ѝ живот. Гевара е силно влюбен в нея и те са заедно през цялото време. Когато отива някъде без нея, той винаги се оплаква, че е самотен. Всеки силен мъж има своята уязвима страна, а слабостта на авантюриста Гевара са тези две жени.





◀ Алън Дълес – директор на ЦРУ между 1953 г. и 1961 г. Той поддържа връзки с различни мощни корпорации, имащи интереси в Централна и Южна Америка, и организира няколко заговора в тези райони с оглед интересите на американските капиталисти.

народ? Той изцяло е завладян от желанието да се бори героично рамо до рамо с тези, които са готови

да се противопоставят на правителството и да атакуват военните бази.

“След като чух историите на тези хора, аз мисля, че моят живот е невероятно дребнав и незначителен”, отбелязва той. Гевара изпитва дълбоко възхищение към водача на въстаниците Фидел Кастро, когото нарича “каубой”, преди още да се запознае с него.

Кастро

ЦРУ става твърде подозрително след успеха на социалистическите идеи в Гватемала и моли за помощ армията на Съединените щати. Заради новите поземлени реформи чуждестранните компании, притежаващи земи в Гватемала, бързо губят своето влияние, както и инвестициите си. След гражданските бунтове армията поема контрола над страната, отменя реформите и наказва жестоко онези, които се опитват да се противопоставят. Това е краят на гватемалската “пролет”, тъй като страната вече не е спасително убежище. Гевара и приятелите му решават да заминат за Мексико през Ел Салвадор.

Мексико е относително стабилна от политическа гледна точка, а столицата ѝ Мексико Сити е най-големият град в Централна Америка, а също така и място, където се събират бежанците от цяла Латинска Америка. Слушайки историите за Мексиканската революция на индианците и селяните и след като прочитал материали, написани от Панчо Виля (мексиканският Робин Худ), в Гевара все повече нараства антиамериканизмът. “Защо хората в Южна Америка трябва да водят толкова ужасен живот? Заради алчните политици. Причината за просперитетата на тези диктатури се корени във факта, че те получават външна подкрепа от Съединените щати”.

По-късно Гевара се запознава с други кубински емигранти и осъзнава, че смисълът на неговото съществуване е в това да участва в организирането

◀ Батиста произнася реч пред войниците. Той се записва в армията, когато е на 20 години, и взема участие в три преврата, при два от които е водач.

на революция. В тази връзка се разказва един показателен случай. Докато е на работа в болницата в Мексико Сити, той помага на една възрастна жена, страдаща от астма. Държейки ръката ѝ, той казва: “Госпожо, животът Ви не е щастлив, защото е изпълнен с тъжни събития, но Вашите внуци няма да са принудени да понасят цялата тази мъка. Те ще бъдат свидетели на края на тази мрачна епоха. Обещавам Ви”. По време на престоя си в Мексико Гевара се оженва за Хилда и им се ражда дъщеричка.

Че вече възприема новия си начин на живот, когато през лятото на 1955 г. се запознава с една личност, която има съдобноносна роля за по-нататъшния му живот, а именно – Фидел Кастро. На 29 години Кастро е с две години по-възрастен от Гевара и е потърпевш от гоненията на Батиста. Той спокойно изчаква в Мексико подходящия момент за организиране на бунт. Двамата прекарват цяла нощ, правейки планове в една конспиративна къща в Мексико Сити. Гевара изпитва възхищение към уникалната личност на Кастро и решава да вземе участие в това въстание.

“Човек би си помислил, че този мъж е луд, но лудостта му е твърде зема и реалистична”.

◀ Панчо Виля командва малка армия по време на Мексиканската революция, наричана “Празник на куршумите”. Някои мексиканците усъзнават да свалят диктатора и да установят свое собствено правителство.

▼ Кастро и Гевара. Те се срещат в дома на кубински емигрант в Мексико Сити и прекарват цяла нощ, правейки планове за революция.



Отхвърляне на диктатурата

Нападение с един-единствен кораб

На 10 ОКТОМВРИ 1955 г. Кастро обявява началото на Кубинската революция. "Време е да станем свободни, иначе всички ще загинем" – заявява той, когато кубинците в Мексико са готови да претворят плановете си в действителност. През януари 1956 г. той започва тайно военна подготовка. Хората му се обучават на борба, карате, алпинизъм, навигация и стрелба. Тъй като слухове за тази подготовка достигат до режима на Батиста, мексиканското правителство, заплашено сериозно от Куба, арестува водачите на движението, включително и Кастро. Гевара и Хилда също са хвърлени в затвора. По-малкият брат на Кастро Раул успява да избяга и да помоли бившия президент Лазаро Гарденас да направи нещо по този въпрос, така че скоро кубинците са освободени.

В края на краищата Гевара става водач на малка група революционери. Кубинците не са във възторг от това, че ги командва чужденец, но Кастро ги уверява, че всичко ще бъде наред. Освен че е командир на армията, Гевара изпълнява функциите и на военен лекар.

По това време започват да го наричат "Че", тъй като той употребява често тази дума в значението ѝ на "приятел", "другар" на един от местните аржентински диалекти.

На 25 ноември ваканционната яхта „Гранма“, на борда на която са младите революционери, поема курс към Куба. Нейният нормален капацитет е за 20 души, но сега тя превозва 82-ма революционери. Пътуването не преминава гладко. За ремонта на яхтата са използвани стари материали и тя едва се държи на повърхността под тежкия товар, придвижвайки се

▶ „Гранма“ Кастро купува плавателния съд на безценница, тъй като е почти унищожен от ураган и изоставен. Яхтата е в ужасно състояние – с оскъдно оборудване и едва се държи над водата.



▲ Лазаро Гарденас – генерал от Мексиканската революция. Като президент на Мексико той се бори за осъществяване на полемна реформа и за подобряване условията на труд.

многo трудно. Със сигурност и най-слабата буря може да се окаже фатална. На всичко отгоре повечето от пътниците се разболяват от морска болест.

Батиста получава съобщение от Мексико, засягащо пътуването на Кастро към Куба, и изпраща няколко самолета и кораба да патрулират в района, за да осигурят безопасността на бреговата линия. Американската армия също изпраща подводници и кораби в подкрепа на Куба. Срещу единствения кораб, който идва от Мексико, е изградена внушителна отбранителна система. И макар да изглежда невъзможно, „Гранма“ стига до Куба без инциденти. Това става възможно благодарение на факта, че кубинците в Мексико изпращат в Куба парола за начало на революцията, което довежда до масови бунтове в Хавана и Сантяго, отвлечащи вниманието на армията от кораба на Кастро. На 2 декември 1956 г. „Гранма“ хвърля котва в Ориенте, на южното крайбрежие на Куба.

Победа чрез партизанска война

След пристигането си в Куба революционната армия започва военни действия в джунглата. Следени отблизо от шпиони и правителствени агенти, революционерите отстъпват към планинските райони, като главната им задача е да оцелеят. Много от местните хора ги приютяват в домовете си, а бойците са толкова смели, че нападат казармите през януари 1957 г. След което успехът е ту на страната на въстаниците, ту на правителството.

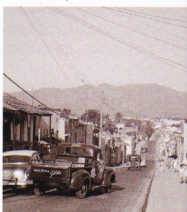
Заради невероятния му героизъм на бойното поле Гевара бързо е приет като номер две в арми-

▲ Карибско море.



▲ Пристигането на партизаните в Куба. Кастро е първият отделино, а Гевара – вторият отляво.

▼ Изглед от улиците на Сиера Маестра, където са окопите на партизаните.





ята след Кастро. На свой ред последният събира поддръжници отвсякъде, така че революцията скоро се превръща в национална кауза. Из цялата страна избухват студентски бунтове, работниците се опитват да саботират правителството, а самата армия се изправя лице в лице с три вътрешни въстания. През ноември Хавана е залята от голям брой терористични бомбени атаки. През април 1958 г. в цялата страна е обявена стачка. За Батиста е очевидно, че не е в състояние да задържи властта, докато революционерите са живи, затова той предприема повсеместна атака в целия планински район. Тази атака е безмилостна и продължава три месеца – време, през което Кастро свиква с мисълта за смъртта. Забележителното е, че победител е армията на бунтовниците, тъй като в крайна сметка ранените в правителствената войска наброяват 2 000 души, а сред партизаните са само 50. Освен това близо 600 селяни подкрепят въстаниците в борбата им срещу правителството. Революционните сили успяват да се снабдят с танкове и с други оръжия, които отнемат от врага.

В края на август Гевара, начело на своята Втора въстаническа армия, успява да си проплавя път към сърцето на Куба. Преминавайки планините под непрекъснатите атаки на правителствените войски, армията на Гевара става по-силна заради подкрепата на местното население, което ѝ осигурява провизии и хора. Побеждавайки в сраженията, на 15 октомври групата успява да стигне до района Лас Вилас, където си устройват лагер. Така и двамата, Кастро и Гевара, се оказват барикадирани на кубинска територия.

През ноември правителството на Батиста организира общонародни избори, за да покаже на света, че населението иска неговото управление да продължи. Въпреки натиска, оказван върху



▲ Партизаните влизат в Хавана.

хората от армията, резултатите не са благоприятни за диктатора. За него гласуват само 30% и това е доказателство, че народът иска свалянето на Батиста. След изборите победата все повече клони към страната на революционерите. Правителствените войски успяват да спечелят няколко сражения благодарение на модерното си оръжие, но армията на Кастро, подкрепяна от местното население, прави задачата им все по-трудна, като прекъсва железопътния транспорт в страната, недопускайки снабдяването на войската с провизии. През декември революцията навлиза в последната си фаза. С ужасяваща атака, за по-малко от 10 дни, въстаниците на Гевара овладяват целия район Лас Вилас, започвайки с град Форменто. Повече от 5 000 вражески войници са убити в столицата на провинцията Санта Клара.

С последни усилия се държи и главният град Хавана. На 31 декември диктаторът Батиста успява да избяга в Съединените щати от летището на Хавана. Този момент бележи победата на въстаниците и е ознаменуван от триумфалната реч на Гевара пред революционната войска. След 3 години на мъчителна и упорита борба Кубинската революция най-после побеждава.



Различна версия

ЛОШИТЕ НАВИЦИ НА ДОКТОРА

“Едно от най-ценните неща за войника е тютюнът. Той се превръща в най-добрия приятел на samotния боец, когато си открива няколко минути почивка”, твърди Гевара в своята книга.

Макар че страда от астма, той е страстен пушач. Че започва да пуши, след като акостира на кубинския бряг, и използва тютюна като средство да се опази от комарите в залива. Не след дълго това “необходимо зло” става навик. Гевара винаги пуши кубински пури, което по-късно се превръща в характерен негов стил, но тютюнът изобщо не е подходящ за вече болните му дробове.

Скоро след края на революцията той е приет

в болница заради белодробно заболяване и лекарите откриват голям тумор в десния му бял дроб.

Загрижен за здравето на Гевара, Кастро му предлага вила на морския бряг, за да се възстанови след боледуването, но Че отказва да отстъпи, защото няма намерение да почива. Вилата е твърде луксозна за него и той продължава със стария си навик, игнорирайки съветите на трима различни лекари. След мъчителни уговорки му е позволена по една пура на ден. Самият той е лекар, но никога не обръща внимание на собственото си

здраве.



▲ Гевара се наслаждава на хаванска пура.

Конфликт в рамките на новото правителство

Световната сцена

УДОВЛЕТВОРЕНИ ОТ ИЗВОЮВАНАТА СВОБОДА след дългите години на диктатура, кубинците постепенно започват да сформират своето ново правителство. Новият президент е умереният политик Мануел Урутия, а друг привърженик на умерената политика, Мило Кардона, е избран за министър-председател. Първоначално е решено, че президент ще бъде Кастро, но за да не се влошат взаимоотношенията със Съединените щати, на важните правителствени длъжности е решено да се поставят умерени политици и поддръжници на Батиста.

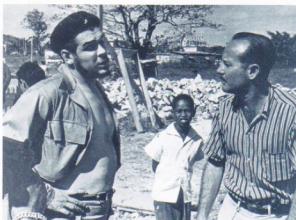
От друга страна, Кастро се дистанцира от своите другари партизани, предлагайки им незначителни постове в новото правителство. Той гледа на тях като на обикновени войници, неизкушени от политиката. Освен това много от тях са селяни, изповядващи радикални, левичарски политически идеи, и макар че самият Кастро е комунист, той се опитва да избегне внезапна социална революция и иска да е сигурен, че екстремистите ще останат извън правителството. Гевара не е изключение – независимо от огромното уважение, което спечелва с революционната си дейност, по-късно той остава напълно изолан от политическата сцена.

Партизаните напълно отхвърлят подобна политика. Те не са доволни от факта, че умерените, които не са направили много по време на революцията, ще получат тези постове. По-късно Гевара изразява публично тяхното недоволство в интервюта, които дава на журналисти, и в речите си пред публика, допринасяйки по този начин за разширяване на полемиката. Макар че няма министерски портфейл, Гевара е олицетворение на революцията. Той е легендарна фигура, призната от пресата и притежаваща огромно влияние. Независимо от усилията



▲ Урутия, избран за президент след Кубинската революция. Ожесточено критикуван от Гевара и другите радикали, той твърде скоро е въвлечен в конфликт с Фидел Кастро.

▼ Гевара по време на среща с Насър (президента на Египет).



► Гевара като министър на индустрията извършва проверки във фабриките, трудейки се понякога заедно с работниците.

на Кастро да бъде посредник в този конфликт, папаста между партизаните и умерените се задълбочава.

В резултат на това министър-председател Кардона е въвлечен в конфликт между двете партии и е принуден да подаде оставка през февруари 1959 г. Кастро веднага заема този пост, но се вслушва в съветите на Гевара и на неговите поддръжници и намалява цените на наемите, на комуналните услуги, на транспорта и на медицинското обслужване. Освен това той отнема част от земята на богатите и я дава на бедните, предприемайки серия крайно леви реформи. Фактът, че на американските корпорации на територията на цяла Куба все още им е позволено да се занимават с бизнес, е неприемлив за Гевара.

Врагът Америка

През юли същата година Кастро поверява на Гевара мисия. Той го моли да оглави делегация в чужбина, която да покаже на света какво се случва в Куба. Гевара тъкмо се развежда с Хилда и се жени за партизанската си съратничка Алеида, така че е загрижен повече за личния си живот по това време. Но доволен от възможността да получи своята част от политическата власт, той приема тази отговорна задача и замива за чужбина. Че е на 31 години по това време.

Пътуването продължава три месеца, през които той обикаля страните от третия свят в Африка и Азия. Откъдето му да посети Съединените щати и Русия е доказателство, че Куба се стреми да остане неутрална на фона на нарастващата поляризация на силите в световен мащаб.

Гевара проявява характер и в дипломатията със смелите си изказвания и действия, които са

► Гевара, управител на Националната банка. Макар че работата му сега е напълно различна, той продължава да носи военната си униформа.



Различна версия

СПЯЩИЯТ КАНДИДАТ

През ноември 1959 г. Гевара става управител на Националната банка – събитие, смятано за сензационно от мнозина. Кубинският посланик в Съединените щати настоява Кастро веднага да промени това си решение заради очакваните протести от страна на банковите служители при тази новина. Дори бащата на Гевара твърди за него: "Когато Гевара започне някакъв бизнес, той претърпява провал", изразявайки с тези думи съмненията си относно ангажмента на сина си. Всеобщото мнение е, че Гевара не е подходящ за този пост. В края на мандата си самият той признава, че много повече се интересува от партизанската борба и че няма никаква представа за какво са финансите. Как става така, че от

всички други, точно него избират за управител на банката?

Има една интересна история за това как се случва всичко. На заседанието за избор на нов управител на Националната банка президентът моли заинтересованите да вдигнат ръка. По време на срещата Гевара е задримал и вдига ръка по-скоро като рефлекс. Тъй като няма друга кандидатура, той веднага е одобрен за поста. И макар че тази история не е потвърдена, тя звучи като типична за характера на Че.

Докато работи като управител на Националната банка, той прекарва дълго време, изучавайки финанси и работейки по въпросите на национализацията и емитирането на нова национална валута.

във вестникарските заглавия при всяка среща с водещи политици в посещаваните от него страни. Той прави критични бележки за аграрните реформи на Насър (президента на Египет), тъй като ги смята за недостатъчни, и поставя цветя пред паметника на Ганди в Индия. Гевара посещава Япония по време на икономическия бум там, но остро я критикува за очевиден и съюз със Съединените щати. Там той посещава планината Фуджи, гледа състезание по сумо и се покланя пред жертвите на ядрената бомбардировка над Хиросима.

След завръщането си у дома Че разбира, че Кастро е въввлечен в конфликтна ситуация. Започва борба между проамериканското дясно крило и прокомунистическото ляво. Урутия и другите десни политици преследват Кастро, опитвайки се да го принудят да си подаде оставката, но той и поддръжниците му се противопоставят на това, организирайки всеобща стачка, която довежда до оставката на Урутия. Това е много важна победа за Кастро, но не е точно това, което желае, тъй като Куба придобива имиджа на комунистическа страна.

Както може да се очаква, съседните страни изразяват недоволство от подобно развитие на събитията. Твърдо антикомунистически настроените държави, като Доминиканската република и Съединените щати, не се задоволяват само с критика – те започват да организират заговори за свалянето на правителството на Кастро. В резултат на това Куба се превръща в сцена на опасни събития. Заловен е самолет, тайно превозващ оръжие за Куба. Поддръжници на дясното крило, емигрирали в Майами, се връщат с цел да извършат подривна дейност в Хавана.

През октомври 1959 г. Кастро включва Гевара в състава на своя кабинет като съветник. Досега той се въздържа заради крайно левите убеждения на Че, но предвид факта, че Куба поема по комунистически път на развитие, Кастро не вижда причина да продължава да го държи настрана от политическите реше-

ния. Той е назначен за министър на индустрията и провежда няколко реформи за повишаване на производителността в страната.

През ноември Гевара е назначен за управител на Националната банка на Куба. В резултат на това страната получава многобройни критики заради участието на крайнолевия революционер в толкова важни операции, а взаимоотношенията и със Съединените щати са пред срив. По-късно през 1960 г. САЩ забраняват вноса на захар от Куба и тъй като страната не може по друг начин да получи чужда валута, се стига до голяма национална криза.

Следва цяла серия от санкции, които американците налагат на Куба.

Селяни режат тръстика. Единственият начин Куба да получи чуждестранна валута е износът на захар, а най-голям носител са Съединените щати.

Ядрената криза

Заговорът на ЦРУ

ПРЕЗ ОКТОМВРИ 1960 г. цялата търговска дейност между Съединените щати и Куба е прекратена. На това Куба отговаря, като конфискува всички фабрики, мини, ферми и друго имущество, собственост на американски компании, което по същество си е обявяване на война. В разгара на тези събития Гевара взема участие в конгреса на социалистите като водач на кубинската икономическа делегация. Той не е в състояние да организира контраофанзива срещу Съединените щати без помощта на някои източноевропейски страни. Куба, толкова горда с новопридобитата си свобода и независимост, няма друг избор освен да разчита на Съветския съюз. Хрущов, тогавашният ръководител на СССР, посреща Гевара в Москва.

По време на Студената война както Съединените щати, така и Съветският съюз се опитват да разположат ракетни установки на различни стратегически места на планетата, за да ги използват при необходимост. Съединените щати избират Турция за подобна военна база, откъдето заплащват Съветите. Но ситуацията се променя, когато Куба определя позицията си и се присъединява към семейството на комунистическите държави. Тя се намира много близо до Съединените щати. Оттук до американската столица Вашингтон могат да стигнат дори ракети с малък обхват на действие, така че от стратегическа гледна точка Куба е много важна за Русия. По-късно Хрущов разго-

варя с Гевара за Руската революция и завършва срещата с думите: "Каквото и да поиска Куба, ще го получим".

След това Гевара посещава Китай. Мао Дзедун обещава на Куба безлихвени заеми. Много други комунистически страни предлагат да внасят кубинска захар, за да се вдигне пазарната ѝ цена, а така също са готови да предоставят всякаква друга подкрепа на малката островна държава. В резултат на това, по примера на Съединените щати, много други страни от Латинска Америка скъсват отношенията си с Куба, което води до нарастване на напрежението в Карибския басейн.

През февруари Гевара е назначен за ръководител на новото министерство на индустрията и продължава работата си, опитвайки се да ускори индустриализацията на страната и да повиши заплатите на работниците.

През април Съединените щати насочват оръжията си срещу Куба. Те все още ограничават своята дейност до организиране на вътрешни бунтове и прояви на обществено недоволство. Всъщност САЩ снабдяват с оръжие хората на Батиста в Майями, за да могат последните да постигнат успех. Предельно ясно е, че зад тяхната дейност стои ЦРУ. В утрото на 16 април един американски бомбардировач излита от военно летище в Майями



▲ Поддръжниците на Батиста, които емигрират в Съединените щати, протестират срещу Кастро. Масовите си на тълпа страна, а когато Кастро определено поема курс към комунизма, в Америка нарастват антикубинските обществени настроения.



▲ Превозно средство, улучено от бомба. Бомбардировачите излитат от военното летище във Флорида, но правителството на Съединените щати отрича да има участие в това, настоявайки че бомбардировките са дело на кубинци.



По време на посещението си в Москва Гевара моли Хрущов за помощ. Съветският съюз е единствената страна, която е в състояние да се противопостави на Съединените щати от военна гледна точка.



Пътуване във времето

ЕФЕКЪТЪТ НА ДОМИНОТО

"Ефектът на доминото" е термин, въведен в употреба по време на експанзията на комунизма. Така както падането на една фигура при доминото води до падането на друга, така и една комунистическа страна може да генерира комунистически революции в съседни страни, с които има близки отношения. Този феномен е силно заплашителен за капиталистическите страни.

Защо комунизмът е толкова силен по онова време? Причината е Съветският съюз. След Руската революция през 1917 г. СССР е първата комунистическа

страна и останалият свят гледа на нея с подозрение. По-късно съветската победа над Германия през Втората световна война, последвалото индустриално развитие на страната с въвеждането на пилетните планове, успешните експедиции в Космоса, партизанските бойни действия във Виетнам и Куба спечелват на комунистите много поддръжници от целия свят. Става дори модно сред хората с прогресивни възгледи да приемат комунизма, а към тези, които все още не са го направили, да се обръщат със съвета да "скочат на борда, докато все още могат".

СТРАНИТЕ, КОИТО СА ПОВЛИЯНИ ОТ ЕФЕКТА НА ДОМИНОТО:	
1945	ДЕКЛАРАЦИЯТА НА ВИЕТНАМ ЗА НЕЗАВИСИМОСТ И УСТАНОВЯВАНЕ НА КОМУНИСТИЧЕСКИ РЕЖИМ В СЕВЕРЕН ВИЕТНАМ.
1959	КУБИНСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ.
1961	УРУГИЯ ПОДАВА ОСТАВКА. КУБА СЕ ПРЕВРЪЩА В КОМУНИСТИЧЕСКА ДЪРЖАВА.
1974	ИМАЙКА ПРАВИ ЗАВОД НАЛИВНО В ПОЛИТИКАТА (ПОД ВЛИЯНИЕТО НА КУБА).
1975	ЛАСО СТАВА КОМУНИСТИЧЕСКА ДЪРЖАВА (ПОД ВЛИЯНИЕ НА ВИЕТНАМ).
1976	ВИЕТНАМ ОТНОВО Е СВЕДЕНЕН.
1979	КАМБОДЖА И ГРАНАДА СТАВАТ КОМУНИСТИЧЕСКИ ДЪРЖАВИ.
1979	НИКАРУГА ПРИЕМА КОМУНИЗМА (ПОД ВЛИЯНИЕ НА КУБА).

и бомбардира няколко военни бази в Куба.

Кастро веднага назначава Гевара за командващ армията със задачата да укрепят военните позиции по западното крайбрежие на острова, тъй като то е по-близко до Маями. Той бързо събира армия от редовни войници. В полунощ враговете достигат до брега. Те са около 5 000, предимно кубински емигранти, които се приближават към сушата в надуваеми лодки, въоръжени с американско оръжие. Но войниците на Гевара реагират бързо и отблъскват нападателите. Скоро след това армията на Кастро пристига в района, тъй като за окончателния разгром на врага са нужни само 2 дена и кубинското правителство обявява победата.

Между двете суперсили

Американското правителство и ЦРУ не се отказват и изпращат агенти в Куба, за да дестабилизируют страната. През май 1962 г. съветското военно командване взема извънредно важно решение да изпрати съветски ракетни установки в Куба. Кастро кани Гевара и трима други съветници да обсъдят въпроса и те всички са съгласни с разпологането на съветски ракети на кубинска територия. По-късно Кастро твърди, че той е против тази идея, но тъй като напрежението ескалира, става невъзможно да се предвиди следващата крачка.

През август американски шпионски самолет открива, че на територията на Куба се строи ядрена ракетна база. През септември корабът с ядрените ракети достига до бреговете на страната. Изплашени от последните събития, Съединените щати планират мащабно нападение над Куба.

На 22 октомври президентът Кенеди обявява морска блокада, поставяйки началото на Кубинската криза. Всички войници на острова са информирани за ситуацията, а Гевара отново е поставен начело на армията. Войниците пренасят оръжия и амуниции в планината, подготвяйки се за война.

Има ли Гевара някакви шансове за успех при евентуален сблъсък с американската военна сила? Отговорът на този въпрос остава неизвестен, макар че Гевара и Кастро са готови за всеобща война. От друга страна, позицията на Америка също не е най-добрата: независимо, че от военна гледна точка тя е суперсила, Куба от своя страна има много близки връзки със Съветския съюз. Възможно ли е войната с Куба да прерасне в ядрена война със Съветския съюз?

В крайна сметка кризата е разрешена с дипломатически средства и Съединените щати се отказват от плановете си да нахлуят в Куба. В замяна Съветският съюз се съгласява да изтегли ракетите си от острова. Едва успява да избегне войната, Куба трябва да състави ново правителство. Макар че кризата приключва, страната е все така изолирана от съседите си, както и преди.

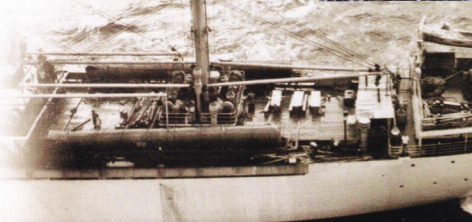


▲ Американската армия при нахлуването ѝ в Гранада през 1983 г. с цел да сваля комунистическия режим в страната. Гранада избира комунизма, повлияна от Куба.

▼ Арестувани кубински емигранти. Първоначалният план на Кастро и Гевара да заминат за Куба се проваля след ареста им.



► Ракети на борда на съветски кораб на път за Куба. Съветите са подготвени за мащабна ядрена война срещу Съединените щати, а Куба е перфектното място за насочване на ракетите към Щатите.



Южна Америка е обхваната от ентузиазъм

Изчезването на Гевара след речта пред Обединените нации

ПРЕЗ ДЕКЕМВРИ 1964 г. се случва нещо невероятно: Че Гевара се появява в Ню Йорк. Въпреки че Кубинската ракетна криза е предотвратена, Куба все още не е възстановила официалните си връзки със САЩ.

Гевара заминава за Ню Йорк, за да вземе участие в конференцията на Обединените нации като делегат от Куба. Той държи възторжена реч за Кубинската революция, интервенцията на ЦРУ и експлоатацията на народите от Латинска Америка от страна на САЩ. Американският делегат напуска залата в знак на протест. Гевара очевидно е развълнуван от възможността да критикува своя най-голям враг на собствената му територия в присъствието на представители на най-високо равнище от цял свят. Той е аплодиран от комунистите и антиамерикански настроените делегати, но недоволството му не е насочено само към САЩ.

През януари 1965 г. Че предприема ново пътуване в чужбина, посещавайки Гана, Гвинея и Кайро, където прави едно изключително дискусийно твърдение. Той ожесточено критикува Съветския съюз – комунистическата държава, за която се приема, че е най-големият съюзник на Куба. "За съжаление единственото заключение, до което успях да стигна е, че една комунистическа страна междувременно се превръща в империалистическа". "Ние трябва да получаваме нашето оръжие безплатно". Това е неговият начин да изрази своето разочарование от факта, че Русия се възползва от военната си сила, за да контролира другите по-малки комунистически страни. Тази критика шокира Русия, която до този момент осигурява значителна подкрепа за Куба. Съветските лидери смятат за по-разумно да се въздържат от обществени полемики. От друга страна, и кубинският лидер се чувства не по-малко засегнат от рунците и дава да се разбере, че декларацията на Гевара изразява само



неговото собствено мнение, но не и това на всички кубинци. Кастро също е разочарован от империалистическите тенденции в Съветския съюз и решава да не шуми много около това. Ясно е какво може да се случи с Куба, разположена толкова близо до Съединените щати, ако изгуби съветската подкрепа. Без значение е какво мислят Кастро и министрите му – Куба ще трябва да прави това, което иска Русия. След завръщането си Гевара има дълъг разговор с Фидел Кастро. Между темите в него, които остават неизвестни за обществеността, Кастро със сигурност засяга и въпроса за критиките на Че към Русия.

Скоро след това Гевара изчезва. Тръгват различни слухове за евентуалното му местонахождение. Сред тях има и такива, според които той е убит от Кастро заради коментарите му по отношение на Съветския съюз. За да прекрати тези слухове, на 1 април той публикува "прощално писмо" от Гевара.

▲ Гевара държи реч пред Обединените нации. Неговите радикални тези и непредвидимото му поведение често поставят Куба в неудобно положение.



▲ Индиански деца. Расовата им характеристика е по-близка до тази на азиатците, отколкото на представителите на бялата раса.



Зад кулисите

НАРОДИТЕ НА ЛАТИНСКА АМЕРИКА

Латинска Америка е населена с индианци, креоли, метиси, мулати, замбо и чернокожи и е една пестра смесица от различни раси. Индианците са изконното население, което обитава тези земи преди идването на европейците. Креолиите са представители на бялата раса, родени в Южна Америка, метисите са смесица между бели и индианци, мулатите са потомци на бели и негри, а замбо – на чернокожи и индианци.

Тази смесица на раси на континента не е случайна. В началото тук живеят само индианци, но с идването си европейците унищожават

живат инките и ацтеките, поробвайки оцелелите местни жители, и започват да внасят роби от Африка като допълнителна работна сила.

В резултат на това всяка раса си има определен статут. Креолиите са на върха на социалната йерархия, следвани от метисите, мулатите, чернокожите, замбо и накрая индианците. Тази система вече не е актуална, но разсейват състав на населението със сигурност е причина за някои от революциите в Латинска Америка.



← Кастро прегръща Хрущов. Кубинският лидер сподели неприязнота на Гевара към Съветския съюз, но предпоче да запази мнението си само за себе си.

“Докато има борци за свобода, аз ще съм на тяхна страна и ще ги подкрепям. Революция или смърт – до пълна победа”.

Гевара всъщност се отказва доброволно от кубинското си гражданство, преди да напусне страната, и отбелязва, че би останал в Куба още пет години. Но защото трябва да остане тук, щом като мисията му в Куба е приключила?

Той си поставя нова цел – световна революция. Съветският съюз успява да наложи комунизма в много страни, но според Че СССР не олицетворява идеята за истинския комунизъм. За да осъществи мечтата си за истински комунизъм, той решава, че ще помага на всяка страна, която се присъедини към световната революция. Гевара заявява пред света: “Нека има нов Виетнам, два пъти, три пъти, хиляди пъти!”, позовавайки се на Виетнамската война, която води до победа на Северен Виетнам срещу Съединените щати и другите империалистически страни.

Смърт в джунглата

Световната революция на Гевара започва в Конго (по това време белгийска колония), в която местното население неуморно се бори за своята независимост. Че се укрива в горите, където заедно с другите войници води партизанска война, но за нещастие революцията претърпява неуспех. По-късно той решава да се бори заедно с боливийците. По това време страната се управлява от диктатор, който подлага хората на неумерени страдания. Със сигурност една революция би могла да им помогне.

През ноември Гевара заминава за Боливия, където започва партизански действия начело на отряд от 40 души. Но тук той отново се разочарова, защото 11 месеца по-късно усилията му остават без успех. Че не успява да получи подкрепата на местното население, на която се надява, а работниците от своя страна не организират протести и бунтове. За него тази война сякаш няма край, а освен това няколко пъти е предаван от своите хора.

Боливийското правителство очаква такова развитие на събитията. За известно време то сякаш е оставено на милостта на партизаните, но Съединените щати му осигуряват военна помощ,

изпращайки в Боливия своите Зелени барети, за да потушат революцията.

Денят 8 октомври 1967 г. е съдбоносен за Гевара. Астмата му се влошава и става невъзможно да продължава да води бунтовниците. И сякаш очаквайки точно това, правителството организира нападение срещу тях. Изненадани от нападението, партизаните търпят тежки загуби. Гевара се сражава до последно, а когато оръжието му отказва, той е ранен и пленен. На следващия ден е разстрелян, тъй като президентът на Боливия, страхувайки се от евентуалното му бягство, дава нареждане за незабавна екзекуция. Мъртвото му тяло е изложено на показ на улицата, сякаш е някакво животно. Гевара загива на континента, на който е роден и отраснал, на същата земя, на която пламти революционният му дух.

По-късно неговото тяло е погребано на тайно място, което остава неизвестно в продължение на много години. През 1997 г. обаче съвместен изследователски екип, финансиран от Куба и Аржентина, открива тленните му останки и ги пренася в Санта Клара (Куба), където в негова чест е издигнат паметник.

Последните думи на Гевара, отправени към войниците от боливийската армия, са: “Аз съм Че и струвам повече мъртъв, отколкото жив”.



▲ Гевара малко след екзекуцията му. Мъртвото му тяло е погребано в тайн гроб, тъй като властите в Боливия се страхуват, че ако гробът му стане известен, групи от негови привърженици могат да нахлуят в страната.

▼ Екскумираните тленни останки на Гевара след пристигането им на летището в Хаваи. Дълго време те се намират на боливийска земя, но неговият стар съратник Кастро заповядва да бъде погребан по подобаващ начин, като истински герой.

Борба срещу добре подготвен и снабден с най-модерно оръжие враг

Нито Гевара, нито Кастро – смелите партизански водачи, са били войници преди това. Отрядът им е малоброен, нямат оръжие, нито подкрепа от чужбина. От друга страна, армията на Батиста е опитна във военните действия както по въздух, така и по суша и море, а освен това има и съществена подкрепа на Съединените щати. И все пак именно партизаните са тези, които побеждават. Как успява Гевара, осъществявайки тайните си планове, да спечели войната?

Метод за оцеляване

НА 2 ДЕКЕМВРИ 1956 г. с кораба „Гранма“ експедицията на Гевара достига бреговете на Куба и веднага е забелязана от един от корабите на Батиста, от който започват да ги обстрелват. „Гранма“ е обхванат от пламъци и бойците са принудени да се доберат до брега, където са покосвани от бомбардиращи ги самолети. В крайна сметка, след безбройните бомбардировки и нападения на армията от партизаните, които в началото са 82-ма, след един месец остават само 16. И освен това не им е осигурено подходящо оръжие. Армията на Батиста наброява 35 000 войници, които имат на разположение танкове и самолетоносачи, докато боевата мощ на партизаните е нищожна, но въпреки това те все още не са обзети от отчаяние. Под ръководството на Кастро успяват да стигнат планините и да посрещнат атаките търпеливо, очаквайки възможността за реванш. Те влизат във връзка с другарите си от градовете и скоро са в състояние да организират масови прояви против Батиста из цялата страна.

При една продължителна война осигурява-

нето на провизии е много важен елемент. В началото бойците носят минимално количество храна, необходима за оцеляването им, и водят полу-гладно съществуване. Те ядат захарната тръстика, намерена на полето, и плодовете на кактусите. Пият водата, събрана в пукнатините на големите скали, а понякога са принудени да ядат и диви котки.

Партизаните често остават без храна, докато бягат от врага. Един от подчинените на Гевара трябва да избира дали да вземе хавлиената кърпа или храната при отстъплението и избира кърпата, защото е по-лека. Недостигът на храна може да се сравни само с недостига на оръжие.

Независимо от това Гевара никога не носи допълнителни хранителни запаси. „Не искаме да умра с празен стомах“, често казва той и незабавно изяжда храната, която намира. „Не е проблем за мен, ако не се храня всеки ден, но когато ям, аз ям много“ – обяснява той. Това е добър начин да се разреши въпросът с храната, когато са в движение.



► Американски бомбардировачи B-26, използвани от армията на Батиста. Бомбите, хвърляни от врага, са унищожителни за партизаните, които нямат средство, с което да отговорят на огъня или да се защитят.

◄ Бронетранспортиори, използвани от армията на Батиста – превозни средства, доста по-мощни от тези на партизаните.





Тълпата празнува избирането на Батиста за президент на страната. Населението се страхува от правителствените войски и се преструва, че подкрепя президента.



▲ Войници от националната армия – много на брой, но без желание да се бият.

▼ Танкове, откраднати от националната армия. Понякога партизаните успяват да пленят и тежко сурмово въоръжение.



Липсата на лекарства и на медицински инструменти усложнява още повече нещата. За Гевара, в състоянието му на страдач от астма, а и като лекар, това може да коства живота му. Той успява да преодолее пристъпите на астма с помощта на необичайни заместители: използва изсушен сладък боб, който слага в огъня, за да облекчи астмата му. Използва празни патрони, за да лекува рани, а вместо упойка крещи на ранените и ги обжда, за да отвлече вниманието им, докато ги лекува.

Необичайна военна тактика

Без значение колко дълго трябва да чакат, когато и да ги атакува врагът, те трябва да отговорят на удара. Това е друг много сериозен проблем за партизаните, защото нямат достатъчно оръжие и амуниции. Те обикновено се снабдяват, като ги крадат от врага, но това не е лесна задача. По време на битка партизаните успяват да отнемат 70 патрона от врага, който използва срещу тях 900.

За да получат някакво преимущество, бойците използват невероятни и примитивни методи за борба, които сякаш са заимствани от фантастичните телевизионни сериали. Вместо гранати те хвърлят динамит. Взривяват сгради, използвайки коктейли "Молотов". Копаят ями, в които да падат преследвачите им. Издигат флагове с провокативни лозунги, за да отвлечат вниманието на бомбардировачите. Използват маркуичите на противопожарните автомобили, за да заливат враговете си с бензин и след това да ги подпалват. Освен това

предприемат и "акустични атаки", ревейки срещу нападателите с цяло гърло, като ги ужасяват по този начин.

И все пак дори тези прости тактики са достатъчни да причиняват загуби сред редиците на правителствените войници, които не са нищо друго освен голям брой марионетки, облечени във военни униформи. Дори когато партизаните не са въоръжени, войниците се страхуват за живота си и незабавно отстъпват. Веднага щом нещата тръгнат на зле за тях, те се предават и макар че атаките на партизаните не са чести, бойният дух на войската се срива забележимо и те дори започват да се предават на групи заедно с командирите си.

Разликата във въоръжението е огромна, тъй като партизаните не могат да отговорят на атаките на бомбардировачите и танковете. Гевара решава да построи малка оръжейна фабрика в контролния район и да си произвеждат собствено оръжие. За тази цел те използват вражеските бомби, употребявайки повторно барута от неизбухналите. Тази фабрика се развива дотолкова, че през 1957 г. е в състояние да произвежда лека артилерия.



Спечелвайки сърцата на хората

Освен трудностите, които имат партизаните по отношение на храната и въоръжението, те се сблъскват с още един важен проблем – набирането на бойци. Това е много трудно, защото, за разлика от армията, при тях няма закон за военната повинност. Има само един начин – да се сприятелият с местните селяни. Едно от най-важните качества за партизанския лидер е да има харизма. За щастие и двамата – Гевара и Кастро, притежават това качество. И двамата са безнадеждни оптимисти, които никога не се предават, каквото и да им струва това, и разговарят честно и открито със селяните за своите идеали.

Како лекар Гевара провежда постоянни медицински прегледи на местните хора. В отговор той не иска никаква парична награда, но успява да спечели тяхното доверие. Че лекува дори и предалите се вражески войници, а понякога даже ги освобождава. А ако някой от членовете на партизанския отряд реши, че този начин на живот не е повече по силите му, той може да си отиде.

Гевара прекарва времето си между битките, учейки неграмотните селяни да четат и да пишат. Мотивацията му за това не произтича от задълженията му на командир, а по-скоро от факта, че изпитва съжаление към тях.

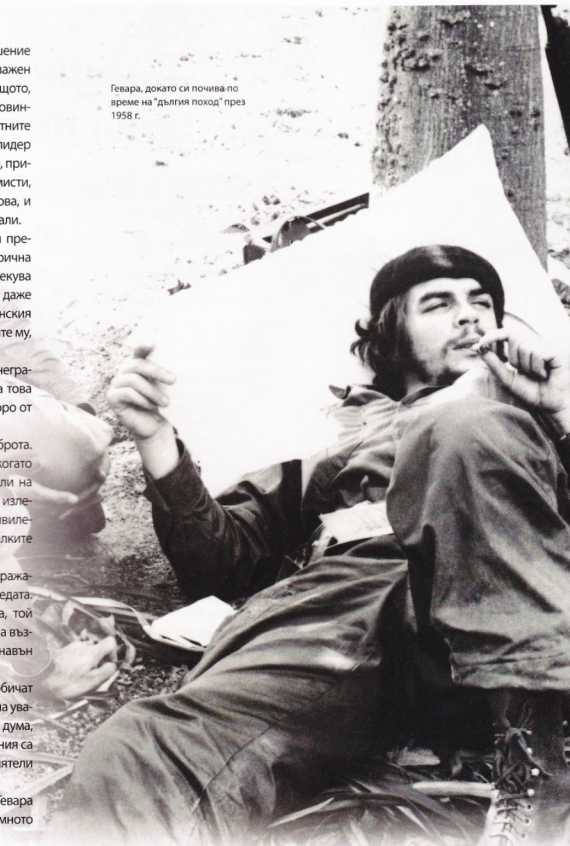
Има някои случки, които разкриват огромната му добротата. Той винаги си носи една мишка в раницата и всеки път, когато има време, си играе с нея, слагайки я в шапката си или на раменете си. Друг път открива една ранена патица и я излекува. Той е дълбоко убеден, че в Куба единствената привилегирована класа са децата и винаги е готов да спасява малките и безпомощните от трагедията на войната.

От друга страна, Гевара е безстрашен боец, който, сражавайки се на първа линия, често проправя пътя към победата. Когато партизаните трябва да се оттеглят към лагер, той винаги върви последен. За него се говори, че по време на въздушни нападения вместо да се крие в bunkerите, остава навън и наблюдава вражеските самолети.

Както подчинените му, така също и селяните го обичат много и го наричат нежно "Че" или дори "Usted" (в израз на уважение). Последното е учтивият вариант на испанската дума, означаваща личното местоимение "ти". И двете обръщения са доста странни, но те отразяват възхищението, което приятели и подчинени изпитват към него.

Партизаните, които се сражават под командването на Гевара и Кастро, са изцяло изпълнени с вдъхновението и огромното желание да освободят Куба.

Гевара, докато си почива по време на "дългия поход" през 1958 г.



► В редовете на партизаните има много жени. Тук те намират истинското си призвание и се бият в първите редове.



◄ Кастро, в средата, изяснявайки стратегията. Гевара е начело на друга част, но двете групи си обменят информация и понякога се бият заедно срещу врага.

МЕЧТАТА, КОЯТО УМИРА В БОЛИВИЯ ЗАЩО СЕ ПРОВАЛЯ КУБИНСКИЯТ НАЧИН ЗА ВОДЕНЕ НА РЕВОЛЮЦИОННА БОРБА?

Революционери, смятани за терористи

След Кубинската революция Гевара пише книгата "За партизанската война". Както личи и от заглавието, в нея той представя успешни партизански тактики, прилагани от самия него. Според автора: "Ако група от 30 – 50 истински и предани войници се събере някъде в Латинска Америка, те ще бъдат достатъчно силни, за да започнат революция". Всъщност Кубинската революция започва точно така и успява да постигне независимостта на страната.

Но дали тази тактика би могла да се приложи и в други случаи? Използвайки този метод, Гевара започва партизанска война в Конго, а след това и в Боливия, но успява само да причини повече нещастия в тези страни. В своя дневник, който е публикуван след смъртта му, той описва в детайли времето, прекарано в Боливия, но безлежките са много мрачни и разкриват дълбоката му депресия, което не се забелязва в неговите кубински революционни записки.

Причината за това може да се крие във факта, че този път той се сражава в Андите, където времето е изключително сурово, за разлика от топлия карибски климат на Куба. А най-важната причина за неговата депресия е вероятно неуспешният му опит да спечели доверието и подкрепата на местното население, на което се надява. За разлика от кубинските селяни, които правят всичко възможно да помагат на партизаните и притежават революционен дух, боливийците му обръщат гръб. Те предлагат на бойците покрив и храна, но не оценяват истински жертвата, която Гевара и другарите му правят. Че е разтревожен от отношението на местните и нерядко записките в дневника му излъчват отчаяние.

Ако обаче погледнем от друга страна на батаката, крити-



▲ Зелени барети – специална част на американската армия, използвани във Виетнам и Боливия, обучени да водят партизанска война.

ките му не са напълно честни. Преди всичко в Куба народът е този, който въстáva и започва революцията, докато в Боливия няма бунтове. За хората тук Гевара и другарите му са чужденци, които се опитват да предизвикат война в страната им. Освен това повечето боливийци са потомци на местните индианци, коренните жители на тези земи. И макар че всички са родени на един и същ континент, местните трудно могат да поверят свободата си на хора, които физически се различават от тях. В Куба, където половината от населението има испански произход, расовата принадлежност никога не е проблем.

Двете страни твърде много се различават една от друга, но Гевара, попадайки в капана на революционния си ентузиазъм, никога не осъзнава това. В крайна сметка, продължавайки да понася ужасното потисничество от страна на правителството, местното население никога не изпитва симпатия към партизаните и ги възприема по-скоро като терористи, които се опитват да разпалат гражданска война.

В града или в провинцията?

Гевара е твърдо убеден, че революциите определено трябва да се извършват от хора, които имат опит в свалянето на правителства. Той вярва, че правилното решение е свързано със създаването на партизански бойни групи и че "политическите партии", които имат същата цел, не са нищо друго освен безполезно отклонение в същата посока. Гевара споделя революционните идеи, популярни преди Руската революция. Сравнявайки гледните му точки с тези на Ленин или на Мао Дзедун, очевидно е, че идеите му са валидни за определени периоди.

Гевара също така твърди, че "борбата трябва да се води в провинцията", а оттам и решението му да остане в планините, без да се стреми да установи връзка с градските общности. Една от причините за успеха на Кубинската революция се крие във факта, че студентите започват мобилизация, а работниците саботират правителството. Кастро тайно установява връзки с гражданите, които предизвикват огромни безредици и нанасят значителни щети, отклонявайки вниманието на армията от партизаните. В



▲ Привърженици на партизаните от кубинските градове правят опит тайно да изпратят оръжия в провинцията по време на Кубинската революция. Те се опитват поне морално да подкрепят бойците.

същото време те получават и провинции от градовете. През 1957 г. например, привърженик на партизаните от града изпраща на Гевара 200 палта, 75 чифта панталони, 150 чифта чорапи и 17 000 олаповки амуниции.

Въпреки това Гевара никога не признава приноса на градските бунтове към победата на революцията, критикувайки постоянно Кастро за това, че изпраща партизани в градовете. Той твърди, че започването на една градска революция е нещо твърде радикално. За него градовете са рай за шпиони и отблъскващо място, където се събира буржоазията. Дори и за секунда той не се надява на помощ от боливийците, живеещи в градовете. Очевидно е, че Гевара не успява да научи много важен урок от Кубинската революция.

От друга страна, този път врагът е готов на всичко. Съединените щати следят отблизо Гевара след събитията в Куба и изпращат Зелените барети в Боливия веднага щом разкриват новия му план. Те успешно смазват бунта, а опитът на Че да "изнесе" Кубинската революция в Боливия не се осъществява. Този неуспех бележи също и края на неговия живот. Смъртта на тази надхвърляща рамките на живота си личност е повече от прозаична. Гевара напусна този свят точно както е дошъл на него – напълно неочаквано.

Амбициозните борци за свобода от Южна Америка

Латинска Америка продължава да се сблъсква с много вътрешни и външни проблеми, а хората – да страдат от гнета на диктатори и чуждестранни експлоататори. И досега се появяват борци за свобода и в най-затъгнените кътчета. Много от тях жертват живота си за своя народ, опълчвайки се срещу диктатурата. По-късно, след героични усилия, някои от тях се качват и на политическата сцена.

Най-добрият приятел и брат по оръжие на Че в Куба

Фидел Кастро (1926-)

Фидел Кастро е вторият син на производител на плодове и собственик на плантация със захарна тръстика. Семейството е богато и той има абсолютно безгрижно детство. Фидел дори изпитва дълбоки симпатии към Съединените щати, но когато пораста, американските капиталисти отнемат плантацията на баща му и това поражда неговия антиамериканизъм.

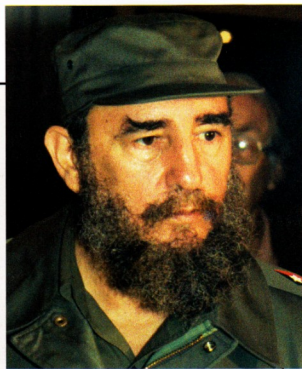
Кастро получава дипломата си по политически науки преди да се кандидатира за президент като представител на Социалистическата партия. Точно по това време Батиста постига успех и установеното военно правителство отхвърля конституцията. Въбесен, Кастро дава Батиста на съд, но съдиите отказват да заведат дело, защото се страхуват от диктатора.

През 1954 г. Кастро, начело на група от 125 души, решава да атакува казармите „Монкада“ в Баямо. Това е първият от безкрайната поредица от бунтове срещу Батиста. Атаката очевидно е безразсъдна, но Фидел гледа на нея като на политическа изява. С други думи той смята, че тяхната атака ще окуражи останалите да направят същото. Всъщност, както самият той предвижда, атаката претърпява неуспех, но последвалите го в изгнанието му други недоволни кубинци създават нелегална мрежа и помагат на Куба при възстановяването на правителствената администрация.

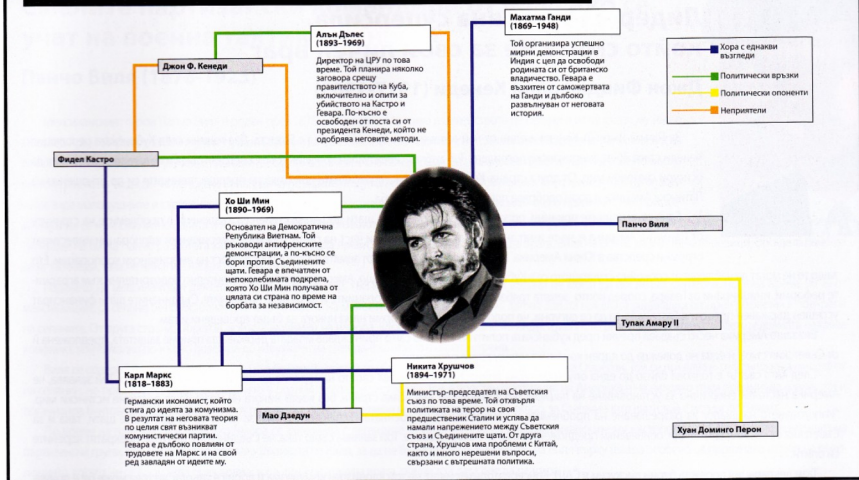
По времето, когато избухва революцията, Кастро е социалист, но не е противник на комунизма. В началото той се опитва да образува умерено правителство, но под влиянието на Гевара и на другите партизани, страната все повече се превръща в комунистическа.

Като военен офицер Кастро разкрива забележителните си лидерски качества. Независимо че делегира на Гевара правото да командва част от армията, той си остава мозъкът на цялата операция. Между двамата не винаги има съгласие, тъй като Гевара е твърде пряк, а Кастро е изключителен реалист. Тази тенденция продължава и след революцията, тъй като Кастро подкрепя реалистичните широкообхватни планове, докато Гевара предпочиташе простите импулсивни действия. Противоречията помежду им се дължат основно на различните им характери, които взаимно се допълват, и им позволяват да работят успешно заедно.

След смъртта на Гевара Кастро ръководи страната още от времето на Студената война до наши дни и е един от най-дълго управлявалите държавни ръководители в света. През лятото на 2006 г. временно прехвърля правомощията си на своя по-малък брат Раул Кастро, а на 19 февруари 2008 г. окончателно подава оставка като президент и армейски главнокомандващ.



МРЕЖА ОТ ЛИЧНИ ВРЪЗКИ



▲ Личностите в сивите карета са представени в тази глава.

Един необичаен диктатор с антиамерикански настроения

Хуан Доминго Перон (1895-1974)

Перон е смятан за един от най-влиятелните съвременни политици на Аржентина, но това не изключва един дълъг и противоречив път на развитие.

От една страна за него се казва, че е прогресивен социалист, като се има предвид неговото участие в много революции в началото на политическата му кариера. От друга страна се твърди, че той е крайно десен диктатор, приемайки го като военен водач, който планира държавен преврат, ограничава свободата на словото и се проваля в опита си да извърши икономически реформи в страната. Интересно е да се отбележи, че Гевара не споделя нито едно от тези две мнения.

Гевара напуска Аржентина отчасти заради омразата на семейството му към Перон. В писмо до баща си той отбелязва, че „Аржентина трябва да подкрепи своя президент“. Той е убеден, че за да се избегне външен натиск от Съединените щати в страните от Латинска Америка, трябва да са на власт истински патриоти. По това време, след пътуванията му из Гватемала и Мексико, Гевара е обзет от силни антиамерикански настроения. Макар че напуска родината си, той предпочита да я види под властта на един диктатор, отколкото управлявана от американските капиталисти.

Хуан Доминго Перон е роден в предградията на Буенос Айрес. През 1911 г. той е записан във военно училище и по-късно отива в армията. През 1943 г. участва във военен преврат, подкрепян от съседна Бразилия, и е назначен за ръководител на министерството на труда, като успява по-късно да стигне до вицепрезидентски пост. Фанатик в своите антиамерикански възгледи, докато е министър той обвинява президента в проамерикански настроения след обявяването на война на Италия и Германия. Това оспорвано обвинение е причина да си подава оставката няколко пъти. Съединените щати не престават да критикуват неговото управление, но Перон никога не им позволява да се намесват в политиката на Аржентина.

Много малко политици от Южна Америка могат да си позволят да поддържат толкова обтегнати отношения със САЩ. Перон твърдо подкрепя правата на работниците – нещо необичайно за диктаторите по това време. Става президент през 1946 г. и си поставя за цел икономическото развитие и индустриализацията на страната, но през 1955 г., след държавен преврат, той е изпратен в изгнание. Връща се в Аржентина след 18 години като президент, но след по-малко от 9 месеца внезапно си отива от този свят от сърдечен удар.





Лидер на световна суперсила, който смята Че за свой личен враг

Джон Фицджералд Кенеди (1917-1963)

За Гевара Джон Ф. Кенеди е един от най-големите му врагове, наред с Батиста. Две години след Кубинската революция Кенеди става 35-ият американски президент. Той избягва евентуален конфликт със Съветския съюз и полага големи усилия да осигури световен мир. От друга страна, Кенеди поддържа агресивната политика на предшествениците си по отношение на Латинска Америка и дори одобрява план за нахлуване в Куба.

Една от основните причини, поради които Съединените щати до такава степен са въвлечени в проблемите на страните от Латинска Америка е, че те имат значителни интереси в тази част на света. Големите американски корпорации инвестират огромни средства в Южна Америка. Преди революцията 40% от земята в Куба е собственост на американски корпорации. Ето защо те не могат да наблюдават спокойно случващото се в Куба, без да предприемат нещо. Американците са изключително подозрителни към аграрните реформи, иницирани от Гевара, според които земята трябва да се отнеме от корпорациите и да се даде на бедните. Съединените щати финансират успешен държавен преврат в Гватемала, за да са сигурни, че подобни аграрни реформи няма никога да бъдат проведени и там.

Ето защо Америка често създава пречки пред кубинската политика. Но това само принуждава младата държава да приеме защитата, предложена й от Съветския съюз, и едва не довежда до ядрен конфликт между двете суперсили.

След като светът е толкова близо до една опустошителна война, Кенеди обявява своето намерение да подкрепи световния мир. Той заявява, че Америка настоява енергично за установяване на пацифистко управление във всяка страна, без което никога не може да се постигне истински мир. "Използването на диалог за разрешаване на проблемите и намаляването на военната експанзия е от диалог както за Съединените щати, така и за Съветския съюз", твърди Кенеди, обявявайки предложението си за разоръжаване. Той заявява също така, че Съединените щати ще прекратят ядрените си опити.

Тази декларация поражда бурни дискусии в САЩ. Консерваторите смятат, че той клони към комунизма и дори се твърди, че това може би е причината за покушението срещу него. Това означава, че убийството му в Далас през 1963 г. е пряк резултат от Кубинската революция. В кубинските революционери Кенеди вижда най-големите си врагове.

Бащата на народните бунтове

Тупак Амару II (1742-1781)

В писмо до майка си в Мексико Гевара пише: "През март трябва да се роди потомък на Тупак Амару". Това е начин да съобщи, че първата му съпруга Хилда скоро ще става майка.

Тупак Амару е перуански герой, свидетел на унищожението на цивилизацията на инките от испанците. Гевара го споменава в писмото си, защото съпругата му Хилда е родена в селото на Амару. Историата познава няколко личности с това име, но най-прочутият от тях е Тупак Амару II. Истинското му име е Хосе Габриел, който е наполовина перуанец. Той е командир на военна дивизия и когато става ясно, че е потомък на Тупак Амару, веднага променя името си. Тупак Амару I е принц на инките, който преживява унищожаването на империята си и заедно с останалите оцелели защитава до смърт Мачу Пикчу.

Узнавайки за героичните дела на своите предшественици и наблюдавайки действията на испанците в Южна Америка, Тупак Амару II решава, че земята, която принадлежи на инките, трябва отново да стане тяхна. Настояването му е отхвърлено изцяло от испанските власти. Когато става свидетел на жестокото отношение на испански войник към индианците, работещи при унищожителни условия в една мина, той убива въпросния войник. Индианците бързо се обединяват в подкрепа около него и дават израз на натрупаната към испанците ненавист. Граждански въстания обхващат цялата страна чак до границата с Боливия.

Испанските окупатори бързо потушават бунтовете, реагирайки със сила и жестокост на опита на индианците да отхвърлят гнета на белите потисници и да възстановят Империята на инките. Тупак Амару е заловен от испанците и екзекутиран чрез разчепвяване.

Днес Тупак Амару се приема като герой, който полага началото на борбата за независимост. Много от въстанията, които избухват в Андите след смъртта му, са изцяло вдъхновени: от подвига му и той е считан за родоначалник на бунтовете, характерни за Латинска Америка.



Смелите партизански командири от Мексико се учат на военна тактика от него

Панчо Виля (1878-1923)

Мексиканският герой Панчо Виля е роден през 1878 г. в Северно Мексико в семейството на селяни и истинското му име е Доротео Аранго Арамбула. Той отрано показва буиния си нрав: когато е 16-годишен, застрелва земеделеца, който посяга на по-голямата му сестра, и се укрива в планините, където води живот на бандит. Смятан е за опасен престъпник и затова по-късно приема името на баща си – Франсиско Виля. Панчо е съкратената умалителна форма на Франсиско. Той е изключително опасен и презира малодушните и страхливците. През 1910 г. взема участие в опита да се свалят мексиканското правителство, присъединявайки се към Емилиано Запата и Алваро Обрегон. Използваните от него тактики са толкова изкусни и изобретателни, че той често е наричан Наполеон. По време на битка Панчо разполага кавалерията си на една линия, която постепенно обгражда врага. Виля не обича да е в задните редци, откъдето само да дава заповеди, така че винаги е начело на войските си.

Падането на мексиканския диктатор не довежда до мир, тъй като новите политически водачи не могат да постигнат съгласие. По това време 90 % от мексиканците са селяни без собствена земя и са оставени на милостта на богатите фермери. Затова Запата предлага радикални аграрни реформи в подкрепа на селяните. От друга страна, Обрегон, който е любимец на народа, клони към ускоряване на индустриалното развитие на страната. Между двамата назрява конфликт, който малко по-късно довежда до избухване на гражданска война в цялата страна.

Виля се сражава на страната на Запата, но е безсилен, когато се сблъсква с модерното въоръжение на Обрегон. Той се предава и се връща към живота си на селянин, но през 1923 г., след завръщането в родния си град, е застрелян. Той е яростен противник на Америка и на няколко пъти преминава границата и организира бунтове в САЩ. Независимо от героичния ореол, придаван му в мексиканския фолклор, за Съединените щати той е истински бандит.

По време на престоя си в Мексико Гевара се запознава с легендите за Виля и споделя антиамериканските му настроения. По-късно, като командир на партизански групи, той се опитва да прилаги тактиката на Виля, за да не бъде заловен. Влиянието на Виля върху Гевара особено си проличава в края на революцията, когато Че се промъква през вражеската линия и атакува врага, преди той да успее да реагира.



Ръководителят на Китайската комунистическа партия, на който Гевара е горещ привърженик

Мао Дзедун (1893-1976)

Гевара изпитва особено възхищение към Съветския съюз и с нетърпение очаква възможността да посети родната на комунизма. Постепенно обаче той осъзнава, че правителството там следи непрекъснато своите граждани, принуждавайки ги да работят, и се отнася към другите комунистически страни като към колонии. При срещите си в Съветския съюз той научава факти за лъжите на правителството, за страха му от разобличаване, и всичко това предизвиква дълбоко разочарование у Гевара. От друга страна, мнението му за Китай остава непроменено. Макар че страната е огромна като Русия, атмосферата тук е далеч по-приятна. На всичко отгоре Китай оказва огромна помощ на Куба за възстановяването ѝ след революцията. Че буквално се влюбва в тази нация и изпитва дълбоко възхищение и уважение към политиката ѝ.

"Китай ми показа, че Кубинската революция не е сама" – заявява той през 1960 г., по време на посещенията си в Китай. Тук Гевара е посрещнат като герой и има сърдечна среща с Мао Дзедун.

Мао Дзедун е роден в края на управлението на династията Куинг (Qing), в малкото селце Шаосан (централен Китай). Той се присъединява към Китайската комунистическа партия след учредяването ѝ и е неин ръководител след създаването на Китайската народна република. Дзедун е отстранен от поста си след неуспеха на проведените от него революционни реформи, но си възвръща властта по време на Културната революция, като продължава да е ръководител до смъртта си през 1976 г. Той е и командващ армията при продължителните битки за ликвидиране на вътрешни размирици срещу японците и партизаните, като по-късно публикува своята книга "За партизанската война". Младият Гевара вижда в негово лице своя наставник и изпитва огромно уважение към китайския лидер.

Когато съпругата му Хилда ражда момиченце през 1956 г., Гевара поглежда бебето и възкликва: "Тя изглежда точно като Мао Дзедун!". Детето има високо чело, двойна брадичка и мил поглед. С изключение на очите, това не е непременно красиво лице, но тъй като Гевара е голям почитател на Мао, за него очарованието на малката е точно в тези черти. В крайна сметка се оказва, че помощта от Китай е хитър политически ход, целящ да предизвика уважението на другите комунистически страни. Но въпреки очевидния стремеж на Китай да се превърне в една нова Русия, Гевара продължава да изпитва дълбоко уважение към тази страна до смъртта си.

Легендарният революционер – духът на протеста, който стига и до най-отдалечените кътчета на света

След смъртта на Гевара името му става известно по цял свят. Той доказва, че войните могат да се печелят и без свръхмодерно въоръжение, а неговият свободен и вечно търсещ дух поражда “експлозията Гевара”. Популарността му все още е изключителна, макар че Студената война и комунизмът остават в миналото. Героят на Латинска Америка се превръща в легенда и продължава да живее в сърцата на хората по цял свят.


Вечната сила на “новото”

50-ТЕ И 60-ТЕ ГОДИНИ са времето, когато комунизмът укрепва позициите си. В много страни, следвайки ефекта на доминото, се установяват комунистически режими. Съветският съюз привлича все повече източноевропейски страни в кръга на своето влияние. Империалистическите действия на съветското правителство са предателство спрямо останалите комунистически страни, които вярват, че СССР ще ги защити от Съединените щати и следват буквално съветските инструкции. Много комунистически държави разчитат на защита от страна на Съветския съюз по време на криза, но остават разочаровани в надеждите си. Най-добрият пример в този смисъл е Китай. Мао Дзедун до такава степен намразва Хрущов, че е на път да започне военен конфликт със Съветския съюз. Всичко това създава някои проблеми на Кастро, за когото е невъзможно да реши на чия страна да застане.

Гевара оказва неоценима помощ по време на

тези кризи. Той насочва критиките си както към САЩ, така и към СССР. Световната революция е неговата основна цел и той би се притекъл на помощ на всеки, който се чувства потиснат и е готов да въстане. Неговата смелост е източник на вдъхновение за мнозина. И това продължава дори след смъртта му. След като виждат мъртвото тяло на Гевара, който жертва живота си в подкрепа на революцията в една страна, с която дори не е свързан, много смели мъже и жени решават да станат “следващия Гевара” и се присъединяват към революционната вълна, обхванала целия свят. В Япония това е времето на протестите срещу американската инвазия във Виетнам и на преговорите за мир между Япония и Съединените щати. Гевара е вдъхновение за всички онези хора, които са готови да защитят своите идеи и убеждения от домогванията на все по-силните правителства.

Мнозина интерпретират погрешно посланието на Гевара. Една антисемитска група отвлеча самолет, като нападателите носят тениски с образа



Американски изобретел, използван при бомбардировките над Северен Виетнам. Американците получават унищожителни критики за безотговорната употреба на химически бомби в тази част на света.





„Умерените са тези, които се страхуват или смятат да ни предадат по някакъв начин.“

на Гевара. В Боливия неизвестна терористична група, назоваваща себе си "Бригадата на Гевара", убива президента. Тези групи използват насилие, за да подобрят живота на малки общности, твърдейки, че го правят в името на Гевара. Тероризмът е средство за тези хора, за да привлекат общественото внимание към мисията си и причините за своето съществуване, и техните действия не биха могли да се сравняват с мотивите, които вдъхновяват Кубинската революция. Гевара и неговите истински последователи не могат да се приравняват с терористите. В битките те винаги са снисходителни към враговете си и защитават безопасността.

Куба след Гевара

След падането на Берлинската стена в края на XX в. комунизмът си отива, а революциите остават в миналото. Комунистическите герои един след друг са забравени, но все още има и такива, които продължават да бъдат прославяни и уважавани от хората – Гевара е един от тях. Причина за това е фактът, че той е много повече от обикновено средство за разпространяването на марксизма. Той се запознава с трудовете на Маркс, Троцки, Мао Дзедун и др. и е повлиян от иде-

ите на всеки един от тях. Ако анализираме мисията, за която Че се бори и която включва: защита на слабите, противопоставяне на желанието на силните нации да се намесват във вътрешната политика на другите страни, става ясно защо Че приема комунизма. Той изпитва голямо уважение към Панчо Виля и към Ганди, макар че никой от тях не е комунист. В този смисъл Кастро стои много близо до Гевара. След революцията той прави опит да поведе страната си по собствен път на развитие, без да копира други социалистически и комунистически модели.

И двамата имат донякъде утопични представи, които се променят в реалистични и обективни по време на участието им във властта. Правителството трябва да защитава правото на свобода на словото,

▲ Съветски танкове влизат в Прага (столицата на Чехословакия). Съветският съюз възприема другите комунистически страни като "сателити" и не се притеснява да ги експлоатира.

▲ Американският президент Никсън при посещението му в Китай през 1972 г. Проблемите, които Китай има с Русия, са причина за затопляне на отношенията със Съединените щати. Това усложнява още повече идеологическото разделение между Изтока и Запада.

► Японски студенти протестират по време на социалните вълнения през 60-те години.





◀ Светският президент Горбачов по време на посещения си в Куба през 1989 г. Кастро запазва просветската си ориентация и след смъртта на Гевара, но скоро след тази визита Светският съюз се разпада.

▶ Кубински бежанци на салове се опитват да намерят убежище в Съединените щати. Трудното постигане на производствените квоти означава изгнание за много от тях.



лидерите трябва да работят за интересите на обществото, а политическите решения трябва да отразяват общественото мнение. В свободното си време Гевара посещава строителни обекти и помага на работниците. Духът на национално обединение е това, което и двамата с Кастро търсят.

След смъртта на Гевара, в края на 60-те години на XX в., в Куба започва процес на преобразувания. Този период, който напълно погрешно е наречен "епохата на Гевара", води до промени, с които Гевара никога не би се съгласил. Правителството започва да ограничава свободата на словото и забранява развличенията. Въвеждат се принудителни производствени норми и за изненада на обикновените хора се появява многоброен бюрократичен апарат. По това време около 100 000 кубинци напускат страната.

По-късно Кастро признава грешката си и отменя част от наложените забрани, но за нещастие паметта и делото на Гевара са осеквернени. Куба е все още комунистическа държава под ръководството на Кастро, но икономическите рестрикции срещу нея са по-леки и ѝ е оставено правото на свободна търговия. Поначало социалист по убеждение, а не комунист, Кастро се връща към старите си идеали.

Ключът за успеха на партизанската борба

Гевара и Кубинската революция проправят пътя на вълната на промените, която залива целия свят. По това време е общоприета идеята, че "при отсъствието на координирани действия между партизаните и местното население, и без външна помощ, една революция е невъзможна".

Гевара и неговите съратници показват, че и без външна намеса е възможно една революция да бъде успешна. Освен това самите те не са войници, а по-скоро бойци без военна подготовка. Самият Гевара смята, че постигат победа именно защото нямат стандартната армейска подготовка в кубинската армия. Неговите необучени бойци може би предизвикват смях понякога, но по време на битка са наистина забележителни.

Карлос Маргуера може да се смята за последовател на Гевара. Той сформира партизанска група в Бразилия в опит да възроди искрата на революцията. Макар че повечето битки се водят в градовете, по всичко останало неговата тактика наподобява тази на Гевара. Вместо да организират стачки и политически движения, той и неговите другари

▼ Афганистанският партизански водач Ахмад Шах Масуд. Той краде провизии от камионите, които ги превозват, затруднявайки по този начин съветската армия. Подобни кражби са често прилагани от Гевара.



▶ Тениски с лика на Гевара, продавани в магазините на Хавана по случай годишнината от тържественото погребение на тленните му останки в Куба. Хиляди подобни тениски се продават по цял свят.



◀ Светски танк, пленен от афганистански партизани. Една от техните стратегии е да воюват с оръжия, взето от врага.





▲ Самолет, отвлечен от терористи и приземен в Уганда през 1976 г. Терористите носят тениски с образа на Гевара.

успяват да се снабдят с оръжие и директно започват битка. Той е убит при престрелка с бразилската полиция, преди да види мечтата си осъществена.

От друга страна, има множество успешни примери за революции в стила на Гевара и най-добрият пример в този смисъл е Афганистан. Тук партизаните успяват да се противопоставят на инвазията на съветската армия, използвайки всякакви оръжия, и принуждават Съветите да се изтеглят от страната им. Това е първата успешна партизанска революция в страната. Лидерът Масуд е горещ последовател на Гевара.

Легендата продължава

Днешна Куба е изпълнена с плакати с лика на Гевара и децата често казват, че като пораснат, искат да станат като него.

Има много истории за скромността на Гевара. Веднага след революцията един студент го пита дали може да приеме неговото име, на което той отговаря с думите: "Спрете с тези безсмислици", отказвайки да приеме дори такава малка признателност. В дома му няма пердета на прозорците и покривки на масите. Той взема участие в конференцията на Обединените нации със старите си и скъсани панталони. Също така се говори, че офицерът, който убива Гевара, е нещастен до края на живота си заради това си деяние. В Боливия Че има ореола на светец сред селяните и хората се

молят на него, когато са болни. Гевара е все още жив в легендите. Рядко се случва съвременни политици да се радват на подобна голяма почит сред хората по цял свят.

"Умереността е на крачка от предателството" – казва често той на тези, които насърчават да се борят до край за каузата, която споделят.

Джон Ленън от групата „Бийтълс“ заявява: "Гевара е най-известният човек на нашето време". Хората винаги търсят герои. Приживе героите са често самотни и напълно пренебрегвайки себе си, се борят за осъществяване на идеалите си. Те са добронамерени с безпомощните и което е най-важно – никога не се предават. Гевара е един от тези истински герои, чиито образи намираме само в книгите и в изкуството.



▲ Миниатюрни фигури на Гевара и Кастро, продавани в магазини за сувенири в Куба.

Огромен портрет на Гевара на стената на сградата в Хавана. Този портрет, като едно истинско произведение на изкуството, придава характерна атмосфера на цялата улица.



100 ЛИЧНОСТИ

Хората, променили света



ЧЕ ГЕВАРА

ISSN 1791-4256



deAGOSTINI